

ANTUN ULRICH

UZ 90. OBLJETNICU ŽIVOTA ARHITEKTA

VESNA MIKIĆ

Antun Ulrich rođen je u Zagrebu 24. rujna 1902. godine. Sin je galerista i skupljača umjetnina Antuna Ulricha starijeg. Srednju tehničku školu završava 1921. u Zagrebu. U Beču u klasi prof. Josefa Hoffmanna upisuje Kunstgewerbeschule koja kasnije postaje Visoka škola za primijenjenu umjetnost (Hochschule für angewandte Kunst). Nju polazi od 23. do 27. godine. Nakon povratka u Zagreb zapošljava se u novoosnovanom Odsjeku za regulaciju grada koji vodi arh. Stjepan Hribar, da bi 1942. s Vladimirom Juranovićem osnovao privatni arhitektonski biro. U Skopju boravi od 1949. do 1953. kao profesor Tehničkog fakulteta, a nakon toga vraća se u Zagreb gdje do umirovljenja vodi projektni biro Ulrich.

Ulrich je arhitekt vrlo kvalitetna i opsežnog arhitektonskog opusa u koji ulaze zdravstveni, stambeni, športski, poslovni objekti, hoteli i odmarališta te škole i đачki domovi. Predstavnik je zagrebačke moderne arhitekture, a specifičnost njegova rukopisa čita se u neoklasičnoj noti bečke škole. Čovjek je velike kulture i talenta i spreman je odbaciti stilski diktat radi trajne brige o čovjeku.

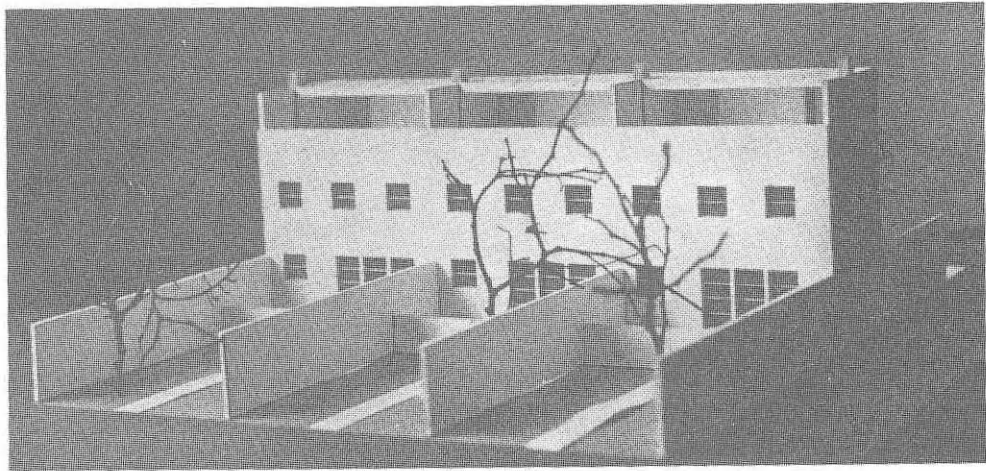
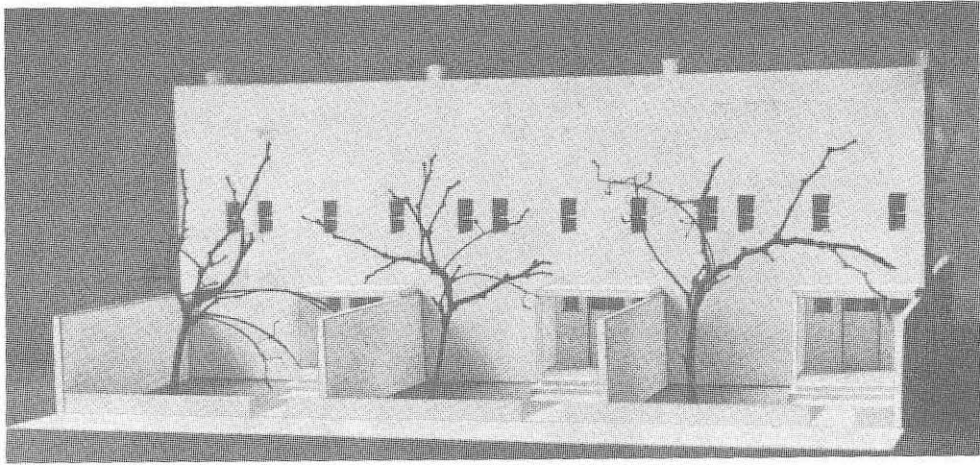
Već su mu u studentskim danima zapaženi radovi; 1927. su objavljeni u publikaciji "Moderne Bauformen" u sklopu prikaza Hoffmannove škole. Tridesetih godina, u vrijeme potpune afirmacije moderne arhitekture, postiže niz realizacija stambeno-poslovnih zgrada, bolnice "Rebro" i športskih objekata. U isto vrijeme sudjeluje u tridesetak važnih arhitektonskih natječajima u kojima se preispituju načela suvremene arhitekture, kao što su natječaji za kupalište na Bačvicama u Splitu 1930., za željeznički kolodvor u Skopju 1930. (3. nagrada), za Mirovinski zavod u Ljubljani 1930., s arh. Franjom Bahovcem sanatorij za tuberkulozne bolesnike pokraj Beograda 1931. (1. nagrada), za palaču radničkih ustanova 1932. (otkup), za željezničku stambenu koloniju u Sarajevu 1932. (1. nagrada), za Hrvatski dom na Sušaku 1934. s arh. Stankom Kliskom (2. nagrada) itd. U sklopu brige o komunalno-prostornom uređenju i opremanju grada Ulrich sa Seisselom u ime Građevnog ureda projektira Dvorničičeve i Alexandrove stube koje svjedoče o diskretnoj autorovoj intervenciji u topografiju i brizi za urbani detalj.

Ulrichov opus od 1945. do početka sedamdesetih godina, kada prestaje raditi, broji više od 50 projekata ili izvedenih radova. Između ostalih tu su osnovna škola u Hercegovačkoj ulici u Zagrebu (1952.), vojna bolnica u Splitu (1958.-1965.), poslovna zgrada "Vjesnika" u Zagrebu (1960.-1972.). Dobitnik je niza stručnih priznanja i nagrada, među njima nagrade "Viktor Kovačić" i nagrade "Vladimir Nazor" za životno djelo.

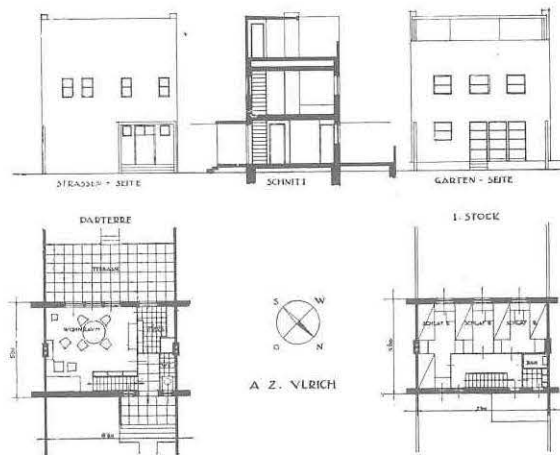
Na formiranje mladog Antuna Ulricha prije odlaska na studij arhitekture utječu dvije sredine: obiteljski krug i Srednja tehnička škola gdje prve spoznaje o arhitekturi dobiva od Wagnerova đaka prof. Vjekoslava Bastla, pripadnika druge generacije zagrebačkih arhitekata školovanih u Beču.

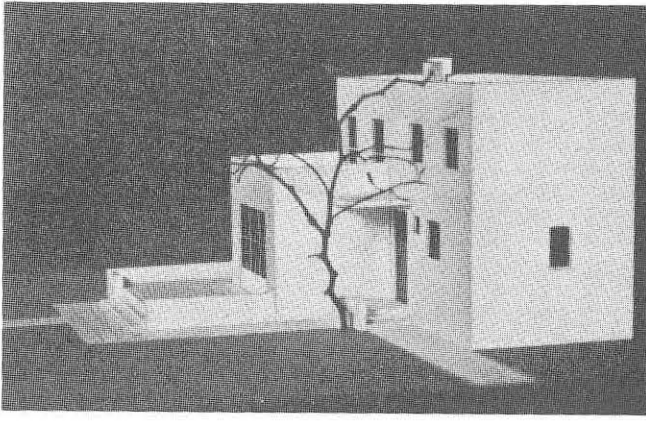
Salon Ulrich, koji otvara Ulrich otac u sklopu svoje radionice okvira 1909. godine, imat će svojim utjecajem na afirmaciju likovne umjetnosti u tijeku četiriju desetljeća iznimno značenje u hrvatskoj kulturi. U njemu se održava prva izložba Proljetnog salona 1916. godine, prva samostalna izložba Miroslava Kraljevića za autorova života 1912. godine, a 1913. i posmrtna izložba njegovih djela, samostalna izložba Lea Juneka 1925. godine prije njegova odlaska u Pariz, prva izložba grupe "Zemlja" 1929. godine. Dolaskom u Beč na studij mladi Ulrich odabire arhitekturu u klasi prof. Hoffmanna.

Sva se složenost bečkoga kulturnog kruga prelama i u arhitekturi. Početak stoljeća obilježen je borbom protiv "stila" i prihvaćanjem kubične forme klasicizma te njezinim daljnjim razvijanjem prema racionalnom duhu moderne arhitekture. Dva osnovna bečka pola čine Hoffmann i Wagner te Fabiani i Loos, klasičari u smislu purifikacije stila. Hoffmann u svome djelu, za razliku od Wagnera, kristalizira vrijeme bečke secesije, art decoa i funkcionalizma. Pod utjecajem Mackintosha i engleskoga umjetničkog obrta pročišćuje svoj rafinirani stil "bečkih radionica" (Wiener Werkstätte) ulazeći u kubičnu secesiju. Zatvoreni kubus čistih ploha karakterizira sve vrste Hoffmannova stvaranja. U njegovim je radovima materijal neodvojiv od oblika, simbolika

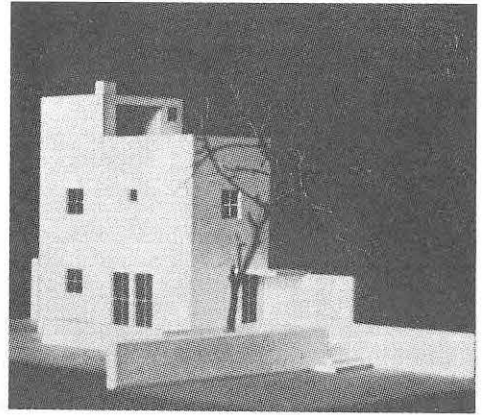

Kuća u nizu od 35 m²
 (prilozi na stranicama 23, 24, 25 i 26
 objavljeni u »Moderne Bauformen«, 1927.

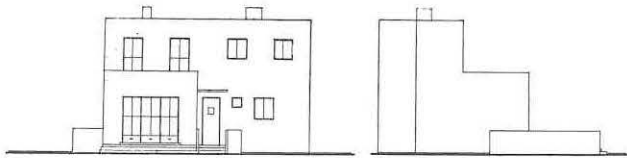

Obiteljska kuća od 63 m²

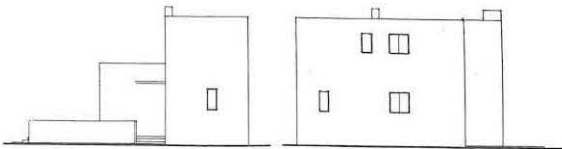

Obiteljska kuća u naselju od 35 m²

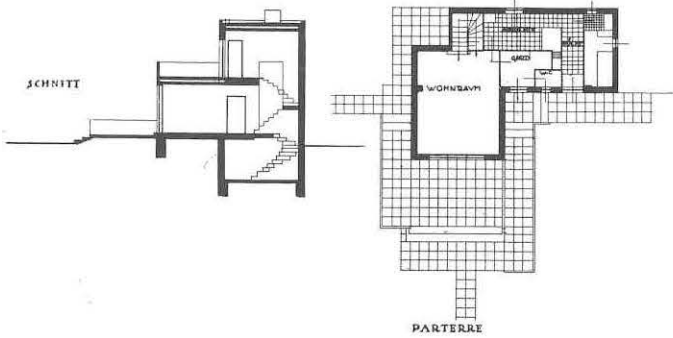
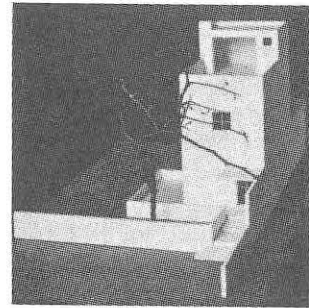
SÜD - SEITE

OST - SEITE

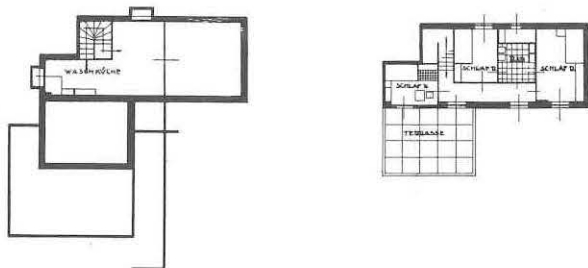
WEST - SEITE

NORD - SEITE

SCHNITT

PARTERRE

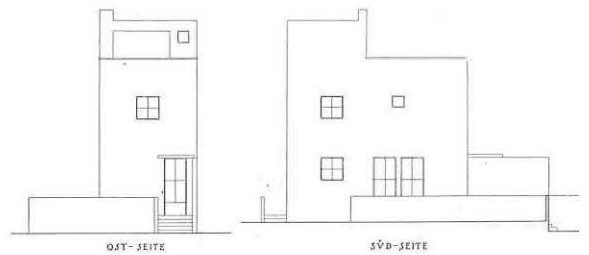

WASCHKÜCHE

SCHLAF

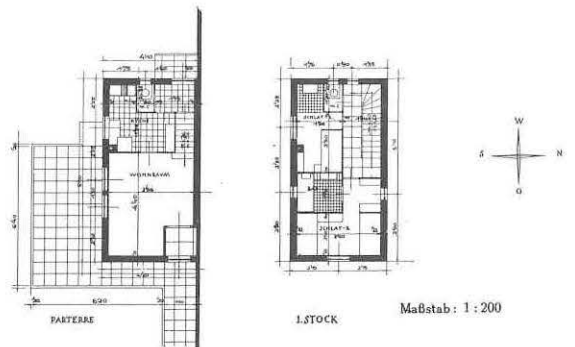
SCHLAF

TERASSE

OST - SEITE

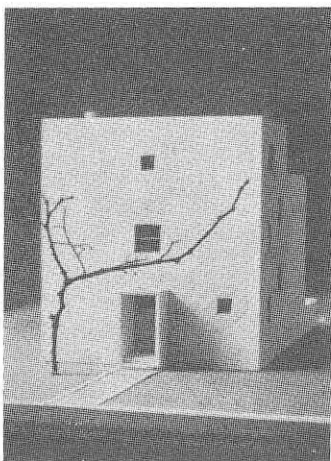
SÜD - SEITE

PARTERRE

1. STOCK

Maßstab: 1 : 200

Obiteljska kuća u naselju od 50 m²

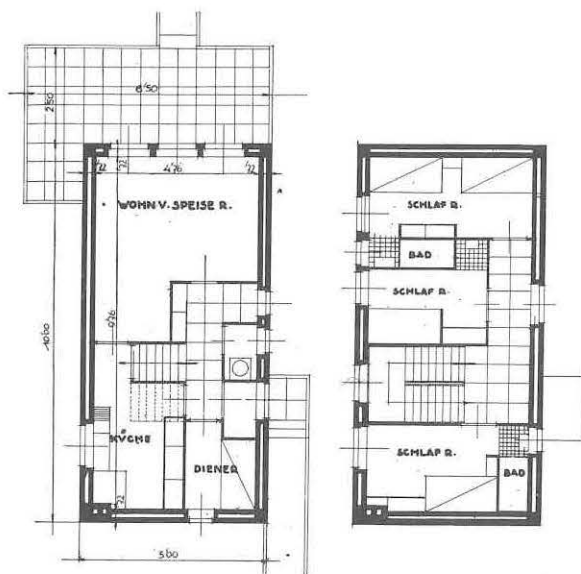
od funkcije. U Hoffmannovoj školi djeluju napredni mladi asistenti, slikar Oswald Haerdtl i arhitekt Josef Frank (kao voditelj Hoffmannova biroa) kojega za Loosa veže ideja prostornoga plana, sklonost engleskom duhu i pokretu "Arts and Crafts". Frankovu arhitekturu karakterizira racionalnost u oblikovanju i funkcionalna čistoća, a interijeri imaju bidermajersku udobnost. Frankov je utjecaj vidljiv u Ulrichovim studentskim radovima visoke estetske vrijednosti, napose u usporedbi s Frankovim projektima "Werkbunda" za novo naselje u Stuttgartu iz 1927. godine. Među Ulrichovim su studentskim radovima projekti za kuću u nizu od 35 m², obiteljsku kuću od 63 m², obiteljsku kuću u naselju od 35 m², kuću za odmor u Dubrovniku i Veslački dom u Zagrebu kao diplomski rad. U tom se diplomskom radu prepoznaje kasniji izvedeni projekt Veslačkog doma "Uskok" na Savi iz 1931. godine.

Godine 1925. Ulrich je na izložbi u Parizu s prof. Hoffmannom koji gradi austrijski paviljon na Međunarodnoj izložbi modernih dekorativnih i industrijskih umjetnosti. Ondje susreće zagrebačkog arhitekta Stjepana Hribara koji gradi jugoslavenski paviljon, a u njemu Drago Ibler ima postav izložbe. Hribar Ulrichu nagovještava skoro otvaranje Ocjela za regulaciju grada. Hrvatski arhitekti tada prvi put dolaze u kontakt s Le Corbusierom i grupom oko "L'Esprit nouveau". Uostalom, Hoffmann će biti prvi koji će svojim studentima priznati da je Le Corbusier čovjek koji dolazi. U srednjoeuropskoj arhitekturi 1925. je godina polariziranja smjera "neue Sachlichkeit" prema ekspresionizmu; taj smjer nastoji prikazati objektivnu stvarnost i putem socijalne komponente vodi do funkcionalizma tridesetih godina.

Ulrichove realizacije stambeno-poslovnih zgrada u Marinkovićevoj 1 (1934. s Franjom Bahovcem) i na Preradovićevoj trgu 5 (1937. sa Stankom Kliskom) ugrađene su u urbanističko-arhitektonsku koncepciju bloka i njoj podređene. One znače punu afirmaciju moderne arhitekture. Ulična su pročelja skladno raščlanjena prozorima, dok različitost prozorskih otvora dvorišnih pročelja pridonosi neformalnoj vrijednosti koja još jednom dokazuje trajnu premoć Ulrichove brige o životu nad diktatom "stila". Taj se njegov stav očituje ne samo na morfološkoj, nego i na urbanoj razini kuće u funkciji grada.

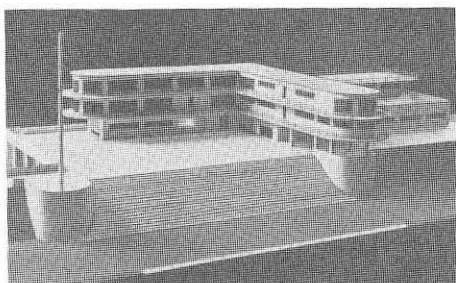
Na obiteljskim kućama u Petrovoj 161 (primjer stereotomske kompozicije) iz 1932. i u Jurjevskoj 47 iz 1935. čitaju se estetske i moralne zasade udobnosti stanovanja koje Ulrich upija posredstvom svojih učitelja. Kuće imaju izrazite kompozicijske i oblikovne vrijednosti i srasle su s okolišem.

Od 1936. do 1941. godine s Kliskom i Juranovićem projektira i gradi bolnicu "Rebro" na temelju suvremenih europskih standarda i u duhu moderne arhitekture. U kompozicijskom smislu to je objekt izdužena

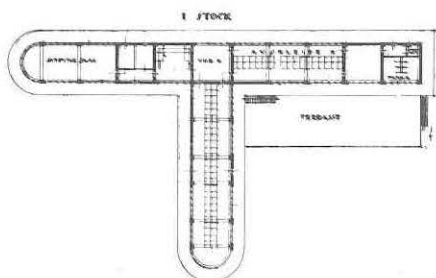

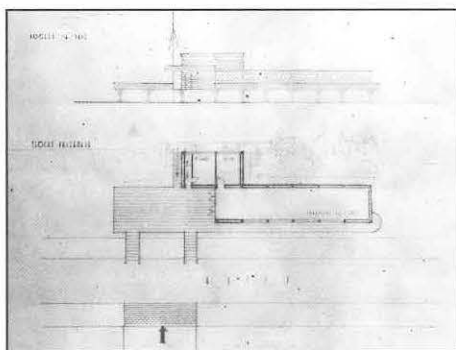
volumena sa četiri istaknuta krila. Odlikovao se dobrim funkcionalnim vezama; svaki je odjel imao dva boravka od kojih je jedan na krajevima krila, a drugi na kontaktu krila i uzdužnog volumena - tako se ventilirao i osvijetljivao srednji hodnik. Po mišljenju autora funkcija je bolnice danas poremećena pretvaranjem opće bolnice u kliničku, te se zatvara boravak čime se zamaćuje hodnik, a boravci na krajevima krila pretvaraju se u bolesničke sobe. Vojna bolnica u Splitu, projektirana i građena od 1958. do 1965., bolnički je objekt funkcionalne čistoće, konstruktivne racionalnosti i čiste forme.

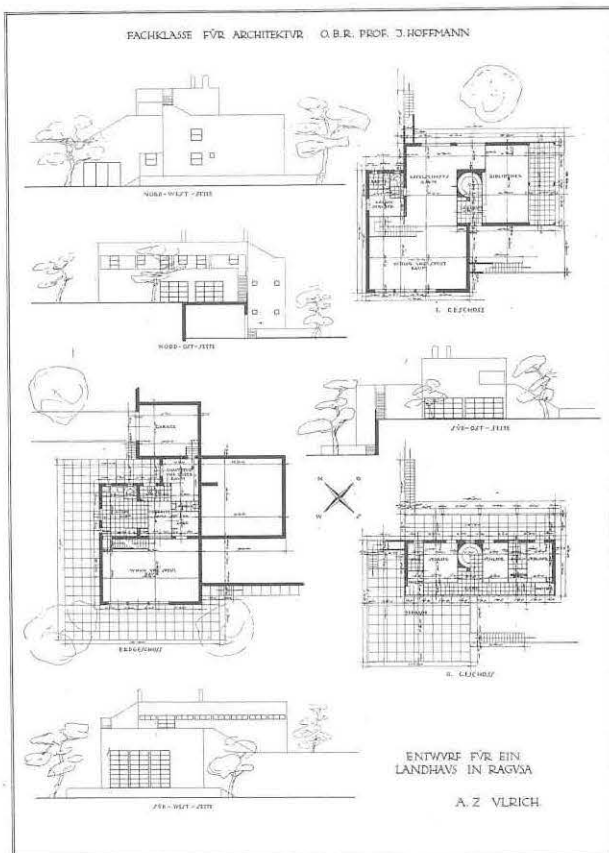
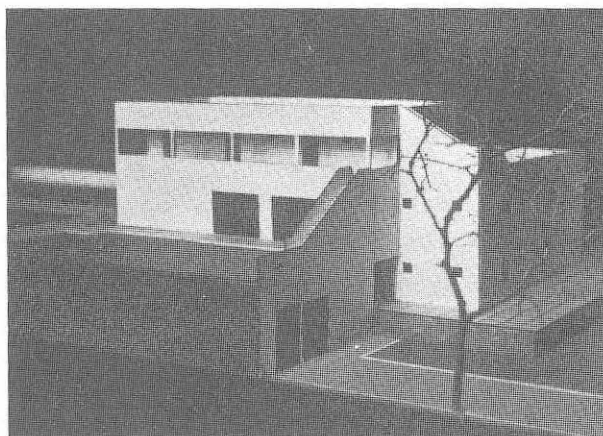
Veslački dom u Zagrebu

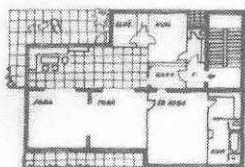
Veslački klub »Uskok«, Zagreb, 1931.

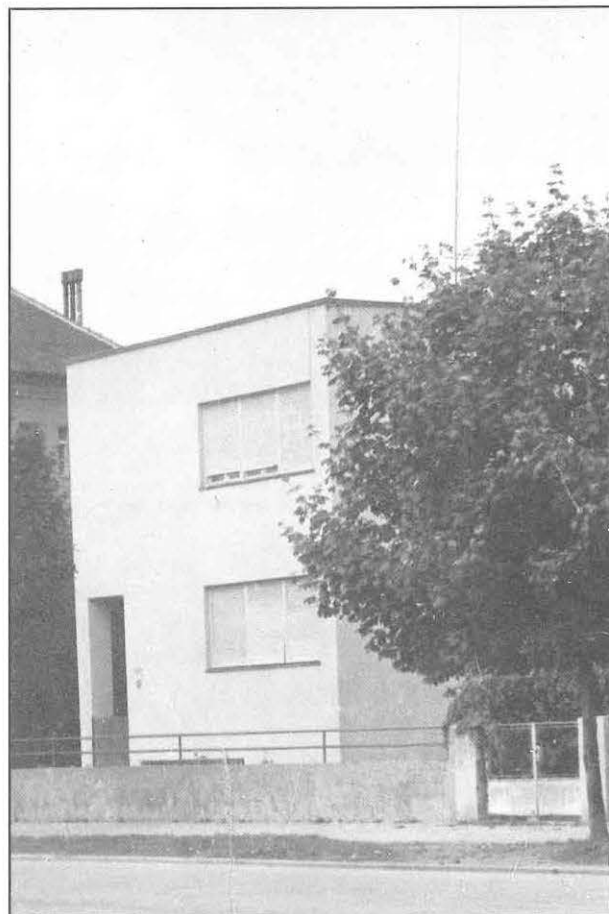
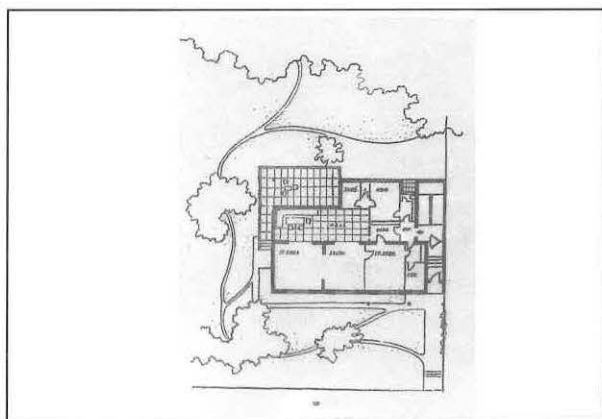
Osnovna škola u Hercegovačkoj 108 u Zagrebu iz 1952. složen je urbanističko-arhitektonski kompleks, a kompozicija masa prilagođena je podneblju. Prvi natječaj za poslovnu zgradu "Vjesnika" raspisan je 1956. godine, a objekt je dovršen 1972. Taj se poslovni objekt sastoji od baze, u koju je smješten tehnološki proces, i od vertikalnoga uredskog volumena. Naglasak na vertikali u funkciji je grada i pridonosi urbanitetu mjesta.

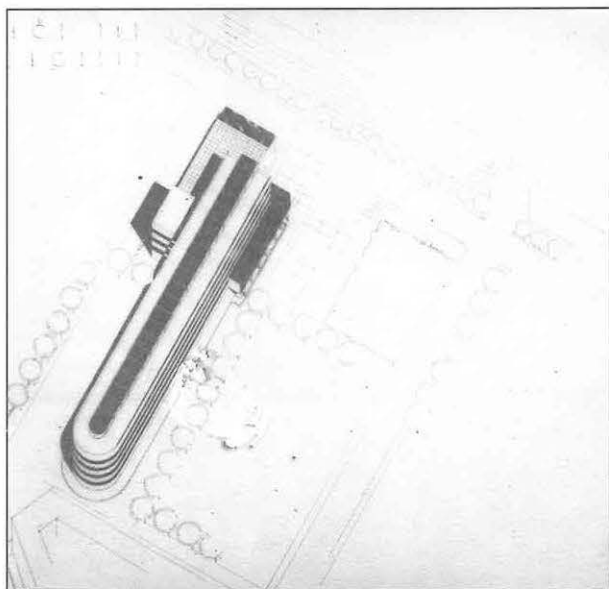
Kuća za odmor u Dubrovniku

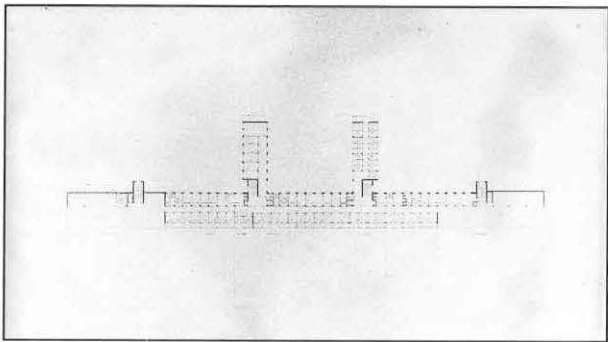
Vila u Jurjevskoj 47
Zagreb, 1935.

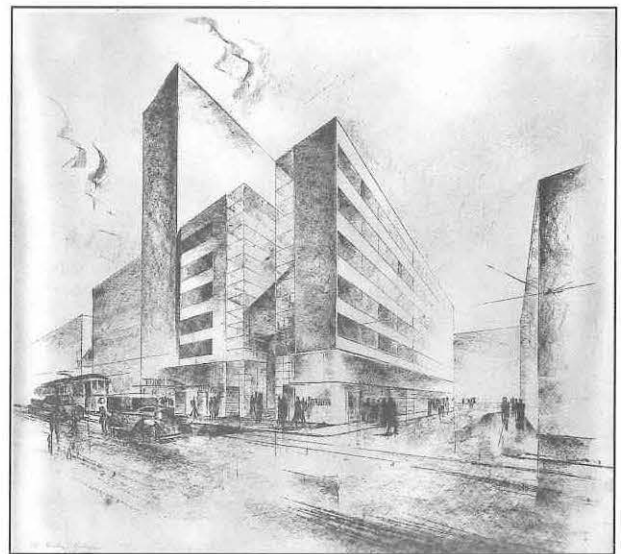
Obiteljska kuća u Petrovoj 161, Zagreb, 1932.

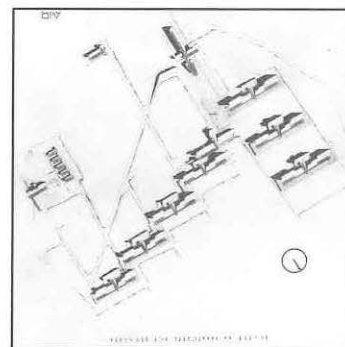
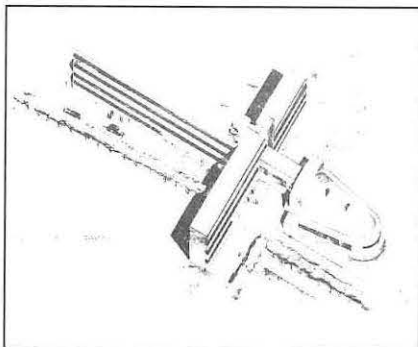
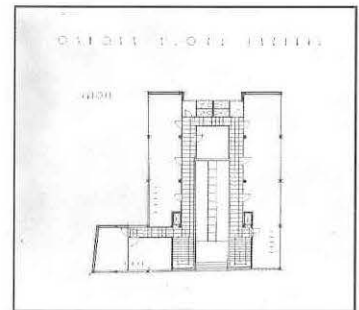
Palača radničkih ustanova, 1932.

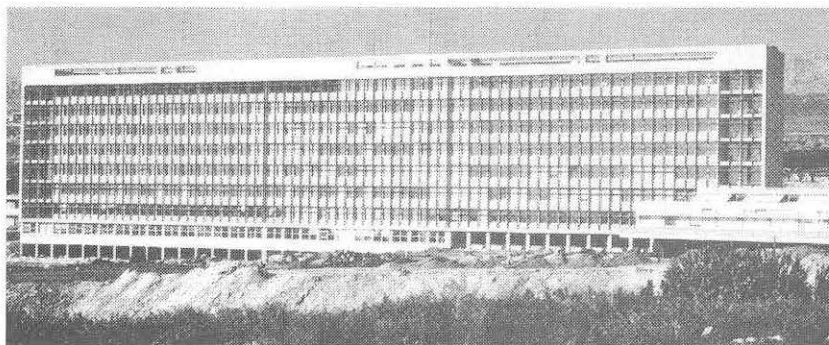
Zakladna bolnica na Rebru
Zagreb, 1936.-1941.

Stambeno-poslovna zgrada
u Marinkovićevoj 1
Zagreb, 1934.

Sanatorij »Avala«
Beograd, 1931.

Vojna bolnica, Split, 1958.-1965.

Zgrada na Preradovićevoj trgu 5
Zagreb, 1937.

Poslovna zgrada «Vjesnik»
Zagreb, 1972.

Summary

Vesna Mikić: "Celebrating 90 Years of Architect Antun Ulrich"

Antun Ulrich was born in Zagreb on September 24th 1902. Son to a gallerist and art collector Antun Ulrich, elder. He graduated from the Zagreb Technical Secondary School in 1921. Afterwards, he enrolled in the Viennese class of professor Josef Hoffmann at the Kunstgewerbeschule that later became the High school of Applied arts (Hochschule für angewandte Kunst). He studied there in the period between 23 and 27 years of age.

Returning to Zagreb, he finds employment at the newly founded Department for Town Regulation managed by architect Stjepan Hribar. In 1942, together with Vladimir Ćuranović, he founded a private architectural office. He lived in Skopje from 1949. to 1953, lecturing at the Technical Faculty and then returns to Zagreb where he managed the Ulrich office till pensioned. Ulrich is an architect of quality and broad architectural opus embracing health, residential and sporting facilities as well as office spaces, hotels and holiday resorts, also schools and student homes. He is one of key persons of the Zagreb modern architecture. A specific touch on his handwriting can be followed in the neoclassic note of the Viennese school.

He is a personality of broad culture and talent, ready to reject the dictatorship of style to emphasize the care for man. His works were already noticed during his student days. Some were published in 1927, in the "Moderne Bauformen" within the presentation of Hoffmann's School. The thirties, during absolute affirmation of modern architecture, saw the realization of several residential and business houses, the hospital "Rebro" and sports facilities. At the same time he took part in about thirty architectural competitions reconsidering the principles of contemporary architecture.

Ulrich's opus from 1945 till the beginning of the seventies, when he stopped working, consists of over 50 projects and realized plans. Among them were also the elementary school in Hercegovačka Street in Zagreb (1952), the Military Hospital in Split (1958-68), the Business Tower "Vjesnik" in Zagreb (1960-72).